KOMMISSIONENS HENSTILLING

af 7. december 1994

vedrørende overdragelse af små og mellemstore virksomheder (*)

(Tekst af betydning for EØS)

(94/1069/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab og

ud fra følgende betragtninger:

Rådet har vedtaget afgørelse 89/490/EØF [1] vedrørende bl.a. forbedring af erhvervsklimaet; det program for støtte til små og mellemstore virksomheder, der er fastlagt ved nævnte afgørelse, er revideret ved Rådets afgørelse 91/319/EØF [2]; Rådet har ved resolution af 17. juni 1992 [3] bekræftet sin forpligtelse til at styrke foranstaltningerne til fordel for virksomhederne;

Rådet har ved afgørelse 93/379/EØF [4] med virkning fra 1. juli 1993 vedtaget et program til styrkelse af prioriterede områder og med henblik på at sikre kontinuiteten i erhvervspolitikken; programmer sigter først og fremmest mod forbedring af virksomhedernes retlige, skattemæssige og administrative vilkår og indeholder en særlig undersøgelse af virksomhedsoverdragelse;

i Hvidbogen om vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse omtales overdragelse af virksomheder som et af de prioriterede områder, hvor der er behov for foranstaltninger til forbedring [5];

i det integrerede program til fordel for SMV og håndværksfagene af 3. juni 1994 [6] bebudes der en henstilling fra Kommissionen vedrørende virksomhedsoverdragelse inden for rammerne af fællesskabsydelserne til forbedring af erhvervsklimaet;

Kommissionen har i sin meddelelse om forbedring af forholdene for små og mellemstore virksomheder bebudet et initiativ, der sigter mod at lempe beskatningen af arv og gavedispositioner [7];

Rådet opfordrer i sin resolution af 10. oktober 1994 [8] medlemsstaterne og Kommissionen til at undersøge de gældende bestemmelser, der lægger hindringer i vejen for virksomheders oprettelse, vækst og overdragelse;

Kommissionen har foretaget denne undersøgelse og konstateret, at flere tusinde virksomheder hvert år er tvunget til at lukke virksomheden på grund af uoverstigelige vanskeligheder i forbindelse med overdragelsen af disse; sådanne likvidationer har negative virkninger for virksomhedernes økonomiske struktur samt for deres kreditorer og arbejdstagere;

tabet af arbejdspladser og økonomiske midler er så meget mere beklageligt, som det ikke er en konsekvens af markedskræfterne, men af utilstrækkelig forberedelse af overtagelsen og af uoverensstemmelse mellem visse dele af medlemsstaternes retsregler, navnlig på området selskabs-, arve- og skatteret;

bestræbelser, der tager sigte på at sensibilisere, informere og uddanne virksomhedsejeren med henblik på at få denne til at forberede arvespørgsmålet grundigt i levende live, ville bidrage til at øge chancerne for at gennemføre overdragelsen med succes;

en række ændringer i medlemsstaternes retsregler ville imidlertid åbne mulighed for en betydelig forøgelse af antallet af succesfulde virksomhedsoverdragelser;

en af hindringerne for en vellykket overdragelse er, at det er vanskeligt for arvtagerne at finansiere kompensationen til medarvinger, der forlader virksomheden; fyldestgørende finansieringsinstrumenter burde være disponible i alle medlemsstater;

med henblik på forberedelse af overdragelsen kan det være nødvendigt at ændre virksomhedens retlige status og anvende den status, der er bedst egnet for at opnå et godt resultat af transaktionen; virksomhederne har ikke i alle medlemsstater ret til omdannelse og til at ændre retlig status uden at opløse virksomheden og stifte en ny enhed; disse transaktioner medfører udgifter og administrative forholdsregler samt en periode med usikkerhed for selskabsdeltagere og tredjemand;

aktieselskabet ser ud til at være en af de former, der bedst opfylder de krav, der stilles i forbindelse med en overdragelse; der stilles imidlertid strenge betingelser med hensyn til oprettelse og daglig ledelse af et aktieselskab; betingelserne er sædvanligvis fastsat med henblik på et aktieselskab, der har mange aktionærer, i den hensigt at

(*) Den forklarende bemærkning til denne henstilling er offentliggjort som en meddelelse i EFT nr. C 400 af 31. 12. 1994, s. 1.

(1) EFT nr. L 239 af 16. 8. 1989, s. 33.

(2) EFT nr. L 175 af 4. 7. 1991, s. 32.

(3) EFT nr. C 178 af 15. 7. 1992, s. 8.

(4) EFT nr. L 161 af 2. 7. 1993, s. 68.

(5) Hvidbog, del A. En mere konkurrencedygtig økonomi, s. 14 og del B, punkt 2.7. Forslag til afhjælpning af situationen, s. 88.

(6) KOM(94) 207 endelig udg. af 3. juni 1994.

(7) EFT nr. C 187 af 9. 7. 1994, s. 5.

(8) EFT nr. C 296 af 22. 10. 1994, s. 6.

beskytte selskabsdeltagere og tredjemand; nogle af disse betingelser synes ikke at være nødvendige, når det drejer sig om en virksomhedsejer, som prøver på at stifte et aktieselskab inden for familien med det formål at lette overdragelsen;

visse teknikker eller retlige former letter overdragelsen, idet der derved åbnes mulighed for en sondring mellem administrative beføjelser og ejendomsret til virksomheden;

skattereglerne burde ikke kunne hindre, at en virksomhed anvender den bedst egnede retlige status for at opnå en vellykket overdragelse; det samme gælder alle andre former for forberedelse af overdragelsen, såsom tilførsel af aktiver, fusion, spaltning og ombytning af kapitalandele;

i de fleste medlemslande opløses et interessentskab eller et kommanditselskab ved en selskabsdeltagers død, medmindre andet er anført i kontrakten; desuden kan en selskabsdeltagers ensidige dispositioner afvige fra selskabskontrakten, og i lovgivningen angives det ikke, hvad der har forrang; ved en sådan selskabsdeltagers død kan denne uoverensstemmelse skabe en konflikt, der bringer selskabets fortsatte eksistens i fare, og som endog kan medføre likvidation;

når en af deltagerne i et interessentskab eller et kommanditselskab eller ejeren af en enkeltmandsvirksomhed afgår ved døden, er medarvingerne i de fleste medlemslande forpligtet til at udtale sig enstemmigt om virksomhedens skæbne; virksomhedens eksistens kan følgelig bringes i fare, hvis blot en af arvingerne ønsker at blokere;

en af de største hindringer for en vellykket overdragelse inden for familien er den dermed følgende skattebyrde; udredningen af arve- eller gaveafgifter risikerer at sætte virksomhedens finansielle ligevægt og følgelig dens eksistens på spil; dette skattesystem bevirker, at europæiske virksomheder befinder sig i en ufordelagtig situation i forhold til konkurrencen på verdensplan;

krav om øjeblikkelig erlæggelse af arve- og gaveafgifter kan tvinge virksomhedens arvinger til at realisere en del af aktiverne eller til at sælge hele virksomheden, ja endog til at lade den likvidere;

ved værdiansættelse af virksomheden bør der tages hensyn til en eventuel formindskelse af virksomhedens værdi som følge af overdragelsen;

det er vanskeligere end før i tiden at finde en arvtager inden for familien; virksomhedssalg er en overdragelsesmåde, som bør lettes for at sikre virksomhedens overlevelse, især når overdragelsen ikke kan gennemføres inden for familien; det er absolut nødvendigt at tilskynde virksomhedsejeren til at tilrettelægge overdragelsen i levende live;

medarbejdernes overtagelse af virksomheden er en overdragelsesmåde, som bør fremmes; en sådan åbner mulighed for at sikre virksomhedens kontinuitet samt overførsel af knowhow og indhøstet erfaring;

nogle medlemsstater har allerede iværksat foranstaltninger til at lette virksomhedsoverdragelse; visse fremgangsmåder kunne overføres til andre medlemsstater —

UDFÆRDIGET FØLGENDE HENSTILLING:

Artikel 1

Målsætninger

Medlemsstaterne opfordres til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at lette overdragelsen af de små og mellemstore virksomheder med det formål at sikre virksomhedernes overlevelse og opretholdelsen af de dertil knyttede arbejdspladser.

Medlemsstaterne opfordres navnlig til at træffe de bedst egnede foranstaltninger, således at deres retlige, skattemæssige og administrative system kompletteres med henblik på:

— at sensibilisere virksomhedsejeren over for problemerne i forbindelse med overdragelse og derigennem anspore ham til at forberede denne transaktion i levende live

— at skabe finansielle vilkår, som fremmer en vellykket overdragelse

— at gøre det muligt for virksomhedsejeren at forberede overdragelsen på en effektiv måde ved at stille egnede instrumenter til hans rådighed

— at sikre kontinuiteten i interessentskaber, kommanditselskaber og enkeltmandsvirksomheder i tilfælde af, at en af selskabsdeltagerne eller virksomhedsejeren afgår ved døden

— at sikre en vellykket familieoverdragelse ved at undgå, at beskatningen af arv og gavedisposition bringer virksomhedens overlevelse i fare

— skattemæssigt at tilskynde virksomhedsejeren til at overdrage sin virksomhed ved salg eller at lade den overtage af lønmodtagerne, især hvis der ikke er en arvtager inden for familien.

Artikel 2

Information

Offentlige eller private initiativer, der tilsigter sensibilisering, information og uddannelse af virksomhedsejere — og dermed forberedelse af deres succession — bør fremmes, således at en vellykket overdragelse af de små og mellemstore virksomheder sikres.

Artikel 3

Finansielle vilkår

Små og mellemstore virksomheder bør nyde godt af finansielle vilkår, som fremmer muligheden for at gennemføre overdragelsen med succes.

Artikel 4

Forberedelse af overdragelsen

Virksomhedsejerne bør have egnede instrumenter til rådighed, således at en hensigtsmæssig overdragelse af virksomheden er mulig. Med henblik herpå opfordres medlemsstaterne til:

a) at sørge for, at virksomhederne har ret til omdannelse og dermed mulighed for under hensyntagen til tredjemands og selskabsdeltagernes rettigheder at overgå fra én retlig status til en anden uden at skulle opløse virksomheden eller oprette en ny enhed

b) at give de små og mellemstore virksomheder mulighed for at etablere sig i form af et aktieselskab, der kun har et meget begrænset antal aktionærer, og hvis oprettelse og ledelse er enklere i forhold til, hvad der gælder for aktieselskaber, hvis aktier har en vid udbredelse på de finansielle markeder

c) at gøre det muligt at stifte et aktieselskab med kun én selskabsdeltager som angivet i artikel 6 i Rådets tolvte direktiv 89/667/EØF [1]

d) i forbindelse med beskatning af transaktioner, der har til formål at adskille administrative beføjelser og ejendomsret til virksomheden, at anerkende den økonomiske nødvendighed af de retlige transaktioner i de tilfælde, hvor de gennemføres med det formål at lette overdragelsen, og i påkommende tilfælde at træffe foranstaltninger til at godkende og fremme dem

e) uafhængigt af forpligtelserne i henhold til fællesskabsretten at anvende princippet om skattemæssig neutralitet ved transaktioner i forbindelse med overdragelse, såsom tilførsel af aktiver, fusion, spaltning og ombytning af kapitalandele. Reglen om skattemæssig neutralitet bør ligeledes gælde for stempelafgifter, registreringsafgifter og andre lignende afgifter.

Artikel 5

Interessentskabers, kommanditselskabers og enkeltmandsvirksomheders kontinuitet

Interessentskabers, kommanditselskabers og enkeltmandsselskabers kontinuitet bør sikres i tilfælde af en selskabsdeltagers eller virksomhedsejers død. Med henblik herpå opfordres medlemsstaterne til:

a) at anvende princippet om et interessentskabs og et kommanditselskabs kontinuitet ved en selskabsdeltagers død, således at de resterende selskabsdeltagere kan beslutte at føre selskabet videre med eller uden deltagelse af den afdøde selskabsdeltagers arvinger mod i påkommende tilfælde at udbetale den afdødes andel; selskabskontrakten kan fravige princippet om selskabets kontinuitet

b) når spørgsmålet om eventuel uoverensstemmelse mellem selskabskontrakten og de testamentariske bestemmelser eller gavedispositioner ikke er afklaret, at indføre en bestemmelse i den nationale lovgivning, hvorefter selskabskontrakten har forrang frem for en selskabsdeltagers ensidige dispositioner

c) at drage omsorg for, at familieretten, arveretten og i særdeleshed reglen om enstemmighed i forbindelse med beslutninger, der træffes som led i sameje, ikke kan bringe virksomhedens kontinuitet i fare i tilfælde af, at en selskabsdeltager i et interessentskab eller et kommanditselskab eller ejeren af en enkeltmandsvirksomhed dør

d) at drage omsorg for, at den i litra a) nævnte udbetaling af afdødes andel samt den betaling af kompensation til arvinger i mindretal, der følger af litra c), ikke kan bringe virksomhedens overlevelse i fare. Det bør i den forbindelse fastsættes, at kompensationen, hvis parterne vælger ratevis betaling, beregnes på grundlag af virksomhedens handelsværdi inkl. kundekreds (»goodwill«), medens kompensationen, hvis en part kræver øjeblikkelig betaling, beregnes udelukkende på grundlag af regnskabsværdien.

Artikel 6

Skattemæssige vilkår ved succession og gavedisposition

Virksomhedens videreførelse bør sikres ved en hensigtsmæssig skattemæssig behandling af succession og gavedisposition. Med henblik herpå opfordres medlemsstaterne til at træffe en eller flere af følgende foranstaltninger:

a) lempe beskatningen af strengt erhvervsmæssige aktiver i tilfælde af overdragelse ved gavedisposition eller arv inkl. arve-, gave- og registreringsafgifter under forudsætning af en troværdig videreførelse i en bestemt minimumsperiode

b) give arvingerne mulighed for ratevis eller udskudt betaling af gave- eller arveafgifter, såfremt de fortsætter virksomhedens drift, og indrømme dem rentefritagelse

[1] EFT nr. L 395 af 30. 12. 1989, s. 40.

c) drage omsorg for, at den skattemæssige vurdering af virksomheden kan foretages under hensyntagen til udviklingen i dens værdi indtil nogle måneder efter virksomhedsejerens død.

Artikel 7

Overdragelse til tredjemand

Virksomhedsejeren bør tilskyndes til i levende live at planlægge overdragelse til tredjemand, når en sådan ikke kan finde sted inden for familien. Med henblik herpå opfordres medlemsstaterne til at:

a) undlade beskatning af i hvert fald en del af salgsudbytte eller kapitalvinding hidrørende fra en virksomheds aktiver i tilfælde af salg, især når ejeren har nået en alder af 55 år; tilskynde skattemæssigt til reinvestering af indtægt fra salg af en virksomhed i en anden ikke-børsnoteret virksomhed, der er aktivt beskæftiget med produktion eller salg af varer eller tjenesteydelser

b) lette lønmodtagernes overtagelse af virksomheden i skattemæssig henseende gennem en lempelse af kapitalvindingsskatten i forbindelse med overdragelse af andele til lønmodtagerne gennem fritagelse for registreringsafgifter, gennem skattemæssige fordele, når finansielle midler stilles til rådighed for lønmodtagerne til gennemførelse af erhvervelsen eller gennem udskydelse af beskatningen indtil det tidspunkt, hvor lønmodtageren sælger sine andele; disse foranstaltninger bør ligeledes være gældende for en virksomhed eller et andelsforetagende, der er oprettet af lønmodtagerne.

Artikel 8

Indbyrdes samordning

Medlemsstaterne opfordres til i kontakt med Kommissionen at underrette og rådføre sig med hinanden med henblik på at drage nytte af udvekslingen af erfaringer og de bedste fremgangsmåder i forbindelse med overdragelse af små og mellemstore virksomheder, navnlig med henblik på iværksættelse af de foranstaltninger, der anbefales i denne henstilling.

Artikel 9

Rapport

For at give Kommissionen mulighed for at vurdere de opnåede fremskridt opfordres medlemsstaterne til senest den 31. december 1996 at meddele teksten til de vigtigste lovmæssige og administrative bestemmelser, som vedtages for at efterkomme denne henstilling, og til at underrette Kommissionen om enhver yderligere ændring inden for området.

Artikel 10

Adressater

Denne henstilling er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Bruxelles, den 7. december 1994.

På Kommissionens vegne
Raniero VANNI d'ARCHIRAFI
Medlem af Kommissionen